

Foto: Anders Morgenthaler

JENS-ANDRÉ P. HERBENER

Religionshistoriker, forfatter og klimadebattør

Født 1970. Cand.mag., mag.art. i religionshistorie og semitisk filologi, fast debattør af religion og klimakrise i Politiken. Tidligere ansat ved Det Kongelige Bibliotek, Københavns Universitet og senest en årrække ved Syddansk Universitet. Desuden forfatter til en række bøger, bl.a. 'Naturen er hellig - klimakatastrofe og religion' (2015).

Hans indlæg er inspireret af hans næste bog 'Grøn samfundsrevolution', der udkommer til efteråret.

Klimadebattør kalder til ikkevoldeligt oprør:

Politikerne har svigtet. Folkeoprør er vores sidste chance

Vores politiske magthavere har haft 30 år til at foretage det livsnødvendige klima- og naturpolitiske systemskifte, kloden kræver. Men det er langtfra sket. Nu er det sidste udkald. Tiden er kommet til at gøre oprør. Stort og massivt folkeoprør.

Politiske magthaveres fornemste ansvar er at beskytte deres befolkning. Det har de i dag svigtet på et altafgørende område.

Igen og igen afviser eller udskyder de den totalomstilling af samfundet, som FN's klimapanel og utallige eksperter anbefaler, og som kan være en nøglebetingelse for vores overlevelse på Jorden. Det til trods for, at der allerede findes teknologier og andre metoder til drastisk at reducere udledningen af drivhusgasser.

Dermed er politiske magthavere blevet *public enemy number one*. Ingen udgør en større sikkerhedsrisiko end dem.

Hvad Jordens vilde natur angår, er en verdensomspændende masseudryddelse allerede en realitet. En skånselsløs skalpering af den har været i fuld gang i adskillige årtier og er den største ikke blot i menneskehedens historie, men i 66 millioner år. Også her bærer politiske magthavere et hovedansvar.

Ud fra en moralsk betragtning er de med andre ord blandt de største forbrydere i dag, men ikke ud fra en lovmæssig. Det bør ændres, så de kan blive retsforfulgt. Det er der heldigvis en voksende international bevægelse, der arbejder på.

I mellemtiden er verdens befolkninger nødsaget til selv at tage affære. Når de livsnødvendige ændringer fra magtens top udebliver, bliver oprør fra neden en pligt. Næste og afgørende træk er altså dit, kære læser.

Personligt skulle intet glæde mig mere, end at de politiske magthavere træder i karakter nu og gør det nødvendige, så et massivt folkeoprør ikke er nødvendigt. Men jeg tror ikke længere på det

Hvordan kunne det komme dertil?

Nogle tror stadig, at det kun er radikale miljøaktivister og regnbuefarvede hippie-politikere, der hævder, at vores samfundsmodel kan føre til civilisatoriske kollaps, og derfor går ind for en hurtig totalomstilling af den. Intet kunne være mere forkert.

I nyere tid har FN, en lang række internationale topforskere, nobelpristagere og andre notabiliteter meldt sig på banen og opfordret til radikale forandringer af vores fossile vækstcivilisationer. Flere og flere har også fremsat skarpel skarpe advarsler om de katastrofale konsekvenser, hvis vi ikke gør det. Her et lille udvalg:

Allerede i 1992 underskrev over 1.700 af verdens førende forskere, inklusiv mere end 100 nobelpristagere, den såkaldte '[World Scientists' Warning to Humanity](#)':

»Vi, undertegnede seniormedlemmer af verdens videnskabelige fællesskab, advarer hermed hele menneskeheden om, hvad der ligger forude. En stor forandring af vores forvaltning af Jorden og dens liv er påkrævet, hvis enorm menneskelig elendighed skal undgås, og hvis vores globale hjem på denne planet ikke skal blive uopretteligt skamferet«.

I 2011 holdt FN's generalsekretær Ban Ki-moon [en tale](#), hvori han bl.a. påpegede: »I det meste af det forgangne århundrede blev den økonomiske vækst forstærket af, hvad der så ud til at være en sikker sandhed: Overfloden af naturressourcer. (...) Vi troede på forbrug uden konsekvenser. Den tid er forbi (...). På sigt er den model en opskrift på nationale katastrofer. Den er en global selvmordspagt«.

I 2012 [sagde HKH prins Charles af Wales](#): »Menneskeheden er nødt til at blive grøn – eller dø«.

I 2017 kom en opfølger til 'World Scientists' Warning to Humanity' fra 1992, nemlig '[World Scientists' Warning to Humanity: A Second Notice](#)', der var underskrevet af hele 15.364 forskere fra 184 lande. Her står bl.a.: »På de fleste områder har vi ikke rettet os efter deres advarsel [fra 1992]. Snart vil det være for sent at styre bort fra vores fejlslagne kurs, og tiden er ved at løbe ud«.

I 2018 eksploderede advarslerne om de dødsensfarlige konsekvenser af vores samfundskurs og appellerne til magthaverne om at ændre den nu.

12. maj offentliggjorde 301 danske forskere på forsiden af Politiken [et opråb til danske politikere](#) for at få lavet en grøn omstilling af samfundet: »Vi danskere er blandt de værste syndere. (...) Danmark [er] i de seneste år dumpet langt ned ad internationale lister over klimaførende nationer. Hvis alle klodens lande fulgte i vores fodspor, så ville det ikke være muligt at afværge katastrofale temperaturstigninger«.

10. september holdt FN's generalsekretær, António Guterres, [en historisk tale](#) om de globale klimaforandringer:

»Vi står over for en direkte trussel mod vores eksistens (...). Intet mindre end vores fremtid og menneskehedens skæbne afhænger af, hvordan vi reagerer på klimaforandringerne. (...) Der er ikke mere tid at spille. Som voldsomheden af denne sommers skovbrande og hedebølger viser, ændrer verden sig for vores øjne. Vi bevæger os i fuld fart mod afgrundens rand«.

8. oktober [udsendte FN's klimapanel en rapport](#), der tilskyndede til en hurtig totalomstilling af verdens samfund: »At begrænse den globale opvarmning til 1,5 grader celsius vil kræve hastige og vidtrækkende omstillinger uden fortilfælde af enhver side af samfundet«. En af de ansvarlige for FN-rapporten Debra Roberts pointerede: »De kommende år er formentlig de vigtigste i vores historie«.

16. november sendte 606 forskere [et åbent brev](#) til de danske universitetsledelser om at gå forrest i klimakampen: »Hvis ikke vi omgående går i gang med en verdensomspændende grøn omstilling, vil det få katastrofale konsekvenser«.

Ved FN's klimakonference i Polen 12. december konkluderede FN-generalsekretær António Guterres: »At spille denne mulighed [for en global klimaaftale] vil kompromittere vores sidste store chance for at forhindre, at klimaforandringerne løber løbsk. Det ville ikke kun være umoralsk, det ville være selvmorderisk«.

Generelt bør man gå efter at spytte de store i ansigtet og lade de små fisk være

I 2019 fortsætter strømmen af appeller og advarsler. F.eks.:

4. april [understregede Klimarådet](#) i Danmark, at »den grønne omstilling [skal] omfatte alle sektorer og alle dele af samfundet – også på kort sigt«. Ellers ender vi »med at efterlade en stor og måske ligefrem ubetalelig regning til fremtidige generationer«.

12. april offentliggjordes [en international støtteerklæring](#) til skolestrejkende børn og unge underskrevet af mere end 4.000 forskere: »Vi erklærer: Deres bekymringer er berettigede og understøttes af den bedste forskning, vi har. De nuværende indsatser for at beskytte klimaet og biosfæren er dybt utilstrækkelige. (...) Uden en modig og fokuseret indsats hænger deres fremtid i en tynd tråd«. I dag har mere end 26.800 forskere skrevet under på støtteerklæringen.

6. maj udgav FN's biodiversitetspanel [en statusrapport](#) om verdens natur, der bl.a. påpegede, at »omkring en million dyre- og plantearter nu er truet af udryddelse, mange inden for årtier, flere end nogensinde før i menneskehedens historie«.

Panelets formand sir Robert Watson udtalte: »Sundhedstilstanden af de økosystemer, som vi og alle andre levende væsener er afhængige af, undergraves hurtigere end nogensinde. Vi er i færd med at erodere selve fundamentet for vore økonomier, levebrødet, fødevarerikigheden, sundheden og livskvaliteten kloden rundt«.

Ud over denne flod af erklæringer, opråb og to af FN's nyeste chokrapporter skal fremhæves et kolossalt antal videnskabelige publikationer, der har kortlagt den ildevarslende kurs, som verden befinder sig på. Nævnes skal også den lange række af internationale klimakonferencer, der er blevet afholdt i FN-regi siden 1995. Oven i det hele kommer den globale miljøbevægelse, der i årti efter årti har kæmpet for at få stoppet den voldsomme CO₂-udledning og masseudslettelse af vild natur.

Hvor står vi så i dag? Er vi omsider ved at komme på rette kurs? Nej, langtfra.

Tag klimaet. Næsten alle lande i verden har underskrevet og ratificeret Paris-aftalen fra 2015, ifølge hvilken den globale opvarmning skal holdes under 2 grader over førindustrielle niveauer, ja, helst begrænses til 1,5 grader. Skal der være en rimelig chance for at holde temperaturstigningen på 1,5 grader, skal vi ifølge nævnte FN-rapport fra 2018 have halveret udledningen af CO₂ i 2030, og i 2050 skal den være reduceret til nettonul. Selv en stigning på kun en halv grad, altså til 2 grader, kan få stærkt dramatiske, sågar irreversible konsekvenser.

Men disse afgørende reduktioner af drivhusgasser er der ingen udsigt til. Tværtimod. Efter et par nogenlunde stabile år steg vores udledning af CO₂ igen markant i 2017 og 2018, ja, i 2018 nåede den det højeste niveau, der nogensinde er blevet målt. Vi gør altså det stik modsatte af det, som vi bør gøre.

Faktisk har vi i dag kurs mod en global opvarmning på cirka 4 grader i 2100. Ifølge FN's 'Emissions Gap Report' (2018) skal verdens lande tredoble deres indsats for at reducere udledningen af drivhusgasser, ellers kan de ikke holde den globale opvarmning på under 2 grader, og de skal femdoble deres indsats for at holde den på 1,5 grader.

Alt i alt har utallige i de sidste 30 år arbejdet målrettet for at få de politiske magthavere til at foretage et klima- og naturpolitisk systemskifte eller at få valgt nogle politikere, der vil foretage et sådant systemskifte. Men forgæves. Indtil nu er det på afgørende globale områder gået i den forkerte retning. Og nu er timeglasset ved at løbe ud.

Kort sagt: Der er en himmelråbende kløft mellem det, som FN og utallige eksperter siger bør gøres, og det, som de allerfleste politiske magthavere faktisk gør.

Medmindre vi vil fortsætte med at hengive os til virkelighedsfjern ønsketænkning og varm politikerluft, er det derfor på høje tid at se kendsgerningerne i øjnene: De fleste demokratier har spillet fallit på det allervigtigste område af alle. Der er intet substantielt, der tyder på, at de politiske magthavere vil (nå at) redde os fra den globale masseødelæggelsesmaskine, som vores fossile vækstcivilisationer udgør.

Efter årtiers forgæves kamp for at få dem til det bør det stå klart, at de ikke vil stoppe den igangværende døds-march mod afgrunden. De vil simpelthen ikke sikre vores børns og børnebørns og utallige andre arters fremtid på Jorden.

At tro, at de politiske magthavere – om en måned, et år, fem år? – vil igangsætte den livsnødvendige klima- og naturpolitiske U-vending er lige så håbefuldt, som det er naivt. For det første, fordi konstant økonomisk vækst udgør en keredel af deres politiske credo.

For det andet, fordi mange demokratier i dag er blevet en art plutokratier, dvs. rigmands- og pengestyrer. For at blive valgt og genvalgt er talrige politikere i dag afhængige af store donationer fra erhvervslivet, og de, der betaler for musikken, har en tendens til at bestemme melodien. Noget for noget. Og politikere kan ikke tjene både *big business* og en langtidsbæredygtig verden for mennesker og vild natur, for *big business*'s boende grådighed kolliderer ofte frontalt med den. Det er der utallige eksempler på.

Selv hvis det skulle lykkes at iværksætte en omstilling inden for de herskende politiske systemer, vil det højst sandsynligt blive i form af gradvise reformer. Andet modsiger systemets logik. Og det vil helt enkelt gå for langsomt.

På denne baggrund er det store spørgsmål: Hvad i alverden gør befolkningerne så? Hvad er egentlig plan B, når alle de hidtidige metoder har slået fejl, og tiden til at foretage de livsnødvendige systemskifter er ved at løbe ud? Så er tiden kommet til at åbne en ny front i den grønne overlevelseskamp.

Dens navn er oprør. Stort og massivt folkeoprør.

Det er essentielt, at forskerne strejker, at pædagogerne strejker, at skolelærerne strejker, at buschaufførerne strejker, at togførerne strejker

I skyggen af den unikke nødsituation, vi befinder os i, har vi i realiteten ikke blot moralsk ret, men pligt til at lave oprør for at presse de politiske magthavere til den livsnødvendige totalomstilling eller til at gå af.

Disse grønne folkeoprør bør være strengt ikkevoldelige, skal det understreges. Alligevel vil mange protestere rituelt og højlydt over opfordringen til det. Øjensynligt lader de sig hellere føre til slagteriet som svin.

Det vil nok komme bag på dem, at retten til oprør har aner hos nogle af de mest hæderkronede tænkere i historien, og at den i forskellig form findes i feterede menneskerettighedserklæringer og i talrige statsforfatninger i dag.

Faktisk burde retten til oprør indtage en nøgleplads i enhver demokratisk forfatning. Med en løftet pegefinger minder den de folkevalgte magthavere om, hvem de har fået magten fra, og hvem de skal tjene: Folket. Oprør er et folks sidste mulighed for selvforsvar over for politiske magthavere, der ikke vil stoppe med at træde det under fode.

Historisk har oprørsretten spirer i oldtiden. Men det er først i oplysningstiden, at den for alvor udvikles og får en indflydelsesrig form. Englænderen John Locke (1632-1704) er her en af hovedskikkelserne.

I 1690 skrev han, at samfund i tidernes morgen opstod ved, at nogle folk gik sammen, afgav noget af deres frihed og overgav lovgivningsmagten til folkevalgte magthavere, mod at de til gengæld beskyttede folks liv, frihed og ejendom. Det kaldes for »den sociale kontrakt« mellem de regerede og de regerende, og dens eksistensberettigelse er ifølge Locke »folkets velfærd«.

Skulle de folkevalgte magthavere i stedet for at beskytte imidlertid ødelægge folks liv, frihed og ejendom, så har de ifølge Locke bragt sig »i en krigstilstand mod folket, som derefter er løst fra enhver videre lydighed«.

Med andre ord: Hvis de folkevalgte magthavere bliver folkets fjender og dermed svigter den opgave, folket har overgivet dem, har de brudt 'den sociale kontrakt', og så har folket ret til at gøre oprør og indsætte nogle nye magthavere.

Disse tanker om den sociale kontrakt og retten til oprør fik stor betydning for den politiske og menneskeretlige udvikling verden over. Især to erklæringer og begivenheder blev en hjørnesteen i udviklingen af ideen om folkets suverænitet, fundamentale menneskerettigheder og retten til oprør, når regeringer krænker dem på alvorlig vis.

I 1776 slog 13 amerikanske oprørske kolonier folkets ret – og pligt – til oprør fast i den såkaldte uafhængighedserklæring. Et stort antal af de efterfølgende amerikanske delstatsforfatninger videreførte dette.

Af væsentlig betydning var også erklæringen om menneskets og borgerens rettigheder, der blev proklameret under den franske revolution i 1789. Allerede i dens artikel nr. 2 står, at »ret til modstand mod undertrykkelse« er en af »menneskenes naturlige og umistelige rettigheder« på linje med frihed, ejendomsret og sikkerhed.

I 1793 blev denne ret udvidet i en revideret udgave af erklæringen, der i sin afsluttende artikel understregede: »Når regeringen krænker folkets rettigheder, er oprør for folket og enhver del af folket den helligste rettighed og den mest uundværlige pligt«.

Retten til oprør opnåede i 1948 international anerkendelse med FN's udstedelse af verdenserklæringen om menneskerettigheder. Allerede i dens indledning slås oprørsretten fast som en sikkerhedsklausul, folk må ty til, hvis menneskerettighederne ikke beskyttes af et lands love: »Det er af afgørende betydning, at menneskerettighederne beskyttes af loven, hvis ikke mennesket som en sidste udvej skal tvinges til at gøre oprør

mod tyranni og undertrykkelse«. Og hvilken ret er mere fundamental end verdenserklæringens artikel nr. 3: »Enhver har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed«?

Oprørsretten findes i forskellig form også indskrevet i cirka 40 staters forfatninger i dag, herunder flere europæiske stater, f.eks. Tysklands, Frankrigs, Grækenlands og Portugals.

Under hvilke omstændigheder er det legitimt, at et folk laver oprør mod dets magthavere? Hvilke kriterier skal være opfyldt? Følgende er blandt de mest anerkendte:

1) Når der er tale om alvorlige og langvarige krænkelse af forfatninger eller fundamentale menneskerettigheder; 2) når alle lovlige og forfatningsmæssige metoder til at løse dem er afprøvede og udtømte. For at være legitimt skal et oprør med andre ord være et folks sidste selvforsvar over for magthavere, der påfører det væsentlig skade, *one way or the other*.

Men har oprørsretten virkelig relevans for løsningen af den globale klima- og biodiversitetskrise?

Alle vil billige, at forældre stopper en person, der vil slå deres børn ihjel. Alle vil også billige, at folk stopper en person, der trænger ind i deres hus for at smadre det.

Problemet er, at det er her, størstedelen af verdens befolkning befinder sig i dag. Men det er deres politiske magthavere, der er forbryderne. Deres politik vil nemlig på sigt gøre vor alles planetære hjem helt eller delvist ubeboeligt og påføre vores børn ubodelig skade. Skal det stoppes, skal det stoppes nu, ellers kan det være for sent.

Siger man, at folk ikke har lov til at lave oprør mod politiske magthavere i dag, siger man også, at folk ikke har lov til at standse dem, der er på vej til at slå deres børn ihjel og smadre deres hjem. Det går helt elementært ikke.

Det grundlæggende regnestykke er enkelt: I årtier har folk overalt forsøgt at omvende deres politiske magthavere inden for lovenes og forfatningernes rammer, så vores apokalyptiske kamikazekurs kan stoppes. Der har været spredte småfremskridt, omstilling til vedvarende energi, energieffektiviseringer osv. Men småfremskridtene bliver igen og igen ædt op og overhalet af den fortsatte forbrugsvækst og befolkningsvækst. Globalt set er det på de fleste områder derfor blevet værre og værre. Og nu er tiden til at igangsætte den livsnødvendige totalomstilling af verdens samfund simpelthen ved at løbe ud.

Det er med andre ord på høje tid at prøve noget andet end hidtil – og noget, der er effektivt. Det har ikkevoldelige folkeoprør dokumenterbart været tidligere. Men er de en

realistisk mulighed i vores samfund i dag? Det kan de blive. Måske langt hurtigere end mange forestiller sig.

Flere og flere har ikke blot hørt om, men også oplevet ekstreme hedebølger, tørker og oversvømmelser af næsten bibelske dimensioner, for ikke at tale om kæmpeskovbrande og ildstorme. Klimaforandringerne og deres følger er nu her, der og alle vegne, og de sætter hele tiden nye rekorder. Det, der for få år siden blev anset for umuligt, er i dag blevet virkeligt, og om føje år kan det vise sig at være uundgåeligt.

Derfor er der også stigende enighed om, at klimakrisen er vor tidsalders kardinalproblem. Og derfor er der voksende krav om en totalomstilling af vores samfund. Krav, der strækker sig fra højeste FN-niveau til børn i skoler verden over.

Frem for alt er grøn aktivisme eksploderet verden over i de seneste år. Man kan i flæng nævne titusinder af forskeres opråb, globale klimamarcher, hundredtusinder af skolestrejkende børn og unge, opfordringer til ungdomsoprør, borgerforslag om ny klimalov og mere vild natur, civil ulydighed, klimademonstrerende bedsteforældre, grønne studenterbevægelser, grønne alliancer mellem vidt forskellige organisationer osv.

Måske alt dette allerede er skridt på vej imod folkeoprør? Et omsiggribende Grønt Forår?

I det mindste trækker det mere og mere op. Frustrationen breder sig. Vreden vokser. Angsten accelererer. Og hvis klimakatastrofernes kæmpehammer først begynder at tæske løs på vores børn, kan aktivismen blot være de første regndryp fra den folkestorm, der vil rejse sig mod de politiske magthavere.

Manges håb er, at den grønne aktivisme samlet vil skabe den kritiske masse, der skal til for at få politikerne til at foretage et klima- og naturpolitisk systemskifte. Indtil videre synes der dog at være meget langt igen. Indtil videre bliver det på centrale områder også ved med at gå i den gale retning med Jordens klima, økosystemer og biodiversitet.

Et spørgsmål er: Hvorfor har den grønne aktivisme ikke fået de ønskede konsekvenser? Skyldes det blot, at den endnu ikke har fået tid til at virke? Nej, langt fra kun det.

Et af de største problemer er givetvis, at aktivismen – med den britiske græsrodsbevægelse Extinction Rebellion som væsentligste undtagelse – har været for ufarlig. At den ikke har gjort ondt. At den ikke har sat samfundet i stå. Når et samfund uproblematisk kører videre, mens aktivisme finder sted, kan politiske magthavere tillade sig at ignorere den, hvilket de i al væsentlighed har gjort.

Troen på, at den grønne aktivisme kan fremkalde et systemskifte, bygger med andre ord på en fejltagtig præmis og urealistisk forhåbning. Da der ikke er nogen tid at spille i

forhold til den grønne omstilling, er det afgørende at klargøre, hvad der så skal til for, at aktivismen kan blive en højst nødvendig game changer.

Kort fortalt skal den grønne aktivisme udvikle sig til et folkeoprør. Først dér begynder tingene at rykke.

Historien er fyldt med eksempler på, at admirable argumenter og artig aktivisme ikke er nok til at få politiske magthavere til at ændre kurs radikalt. Der skal typisk skabes en massiv folkelig modmagt, der skal lægge et så kraftigt pres på dem, at de ikke kan undslå sig. Enten ved at opfylde folks krav eller ved at gå af. En realpolitisk grundregel er nemlig, at magt kun bøjer sig for magt.

Der skal med andre ord massemobiliseres og masseorganiseres, så der fremstår en folkelig oppositionsbewægelse – for ikke at sige modstandsbevægelse – til magthaverne. Her er det ikke tilstrækkeligt, at forskere underskriver opråb, at børn og unge strejker en gang imellem, at pensionister råber højt osv.

Nej, det er essentielt, at forskerne strejker, at pædagogerne strejker, at skolelærerne strejker, at buschaufførerne strejker, at togførerne strejker osv. Og så skal folk stille sig mest muligt fysisk på tværs af de store uretfærdigheder i samfundet. Aktivismen skal simpelthen udarte til generalstrejker, kæmpedemonstrationer, masseprotester, boykotter, blokader og civil ulydighed, så nøgledele af samfundet lammes.

Først da er politikerne tvunget til at handle. Som den engelske oprørsanalytiker Tim Gee pointerer, har »ingen regering i historie og nutid kunnet overleve, hvis nok folk organiserede sig effektivt imod den«. Eller som Gandhi udtrykte det: »Selv de mest magtfulde kan ikke regere uden de regeredes samarbejde«.

Endvidere skal folkeoprøret som sagt være strengt ikkevoldeligt. Den opfattelse udspringer ikke af en naiv flowerpowerpacifisme, men af en erfaring af, at ikkevoldelig modstand over for magthavere som regel er det mest effektive oprørsredskab.

Det skyldes ikke blot, at voldeligt oprør legitimerer voldelig undertrykkelse, forbud og deslige, og at magthavere i øvrigt gerne besidder en overvældende overlegenhed, når det kommer til fysisk magtanvendelse.

Det skyldes også, at voldelige oprørere let kan støde folk fra sig, hvorimod oprørere, der opretholder en ikkevoldelig jerndisciplin selv over for provokationer og brutalt politi, typisk får flere og flere tilhængere. Og vel at mærke tilhængere fra alle aldersgrupper, sociale lag og politiske orienteringer.

Omvendt vil magthaveres brug af jernnæven over for ikkevoldelige oprørere ofte ramme dem selv som en boomerang. Det kan nemlig få den folkelige opinion til at vende sig mod dem. Det kan skabe martyrer, og intet er så effektivt til at stålsætte oprørere og rekruttere endnu flere oprørere, ja, sågar igangsætte folkelig massemobilisering. Det kan også medføre international fordømmelse, sanktioner osv. Og det kan medføre voksende utilfredshed og frafald i magthavernes egne rækker, i visse tilfælde sågar mytteri.

På den anden side er ikkevoldeligt folkeoprør langt fra det samme som frygtsom tandløshed. Som allerede Gandhi fastslog, skal det provokere for at gøre en forskel.

Det indebærer ikke blot strejker, demonstrationer, blokader, boykotter og civil ulydighed i stort og om nødvendigt stadig eskalerende omfang. Det indebærer f.eks. også, at det uophørligt råbes ud fra tagene, at vores politiske magthavere er hovedansvarlige for massevoldtægten af vores børns eksistensgrundlag og Jordens vilde natur.

Generelt bør man gå efter at spytte de store i ansigtet og lade de små fisk være. Det er vigtigt, at oprørerne efterhånden får status som helte i befolkningen og ikke som ballademagere; status som grønne Robin Hood'er, der går i flæsket på de største ødelæggere af Moder Jord for at beskytte befolkningen og naturen.

Endelig er det centralt, at der lægges en velovervejet strategi for folkeoprøret: Hvad er dets mål, hvordan når man dem trin for trin, og hvordan organiserer man det hele.

Ofte nytter det nemlig ikke meget, at folk blot handler pr. følelsesmæssig frustration, altså spontant stormer ud på gaderne, råber højt og kræver reformer. Det kan måske sprede sig hurtigt og skabe stor opsigt. Men det kan lige så hurtigt løbe ud i sandet, ende i skænderier, i anarki osv. Resultatet er spild af tid og nyttesløse ofre.

Der skal altså mere til. Passion er centralt, men ikke nok. Kølig planlægning og ledelse er også hovednøgler. Et oprør uden en strategi og styregruppe er som et skib uden kompas og kaptajn. Man må huske på, at modstanderne har enorme ressourcer, kolossal magt og hele status quos inert i ryggen, så opgaven er ikke let.

Alt i alt skal der skabes et organiseret samarbejde i befolkningen om ikkesamarbejde med myndighederne, så keredele af samfundet sættes i stå. Først da vil politikere erfaringsmæssigt tage oprørernes krav alvorligt.

Nu er tiden til at igangsætte den livsnødvendige totalomstilling af verdens samfund simpelthen ved at løbe ud

Men er et sådant samarbejde ikke vanskeligt at etablere? Det behøver det ikke at være, for i praksis er det relativt få, der skal til. Ifølge nogle eksperter kan en regering ikke overleve, hvis blot 5 procent af en befolkning laver oprør. Ifølge andre eksperter skal der ikke mere end [3,5 procent](#) til, og mange oprør har klaret sig med mindre.

Men hvilken forskel kan et grønt folkeoprør gøre i et enkelt land? Både klimakrisen og biodiversitetskrisen er jo globale fænomener og kræver derfor en global indsats for at blive løst.

Svaret er, at et grønt folkeoprør i et enkelt land kan sætte en afgørende præcedens for andre lande. De fleste er bange for at gå forrest. Kan man pege på, at andre har gjort det, er sejren allerede halvt i hus. Hvis andre kan, kan vi også!

Faktisk kan et oprør i et land udløse en kædereaktion, der kan brede sig til andre lande med imponerende momentum. Det er sket flere gange før.

Tag revolutionerne i en række østeuropæiske lande, kommunismens fald og Sovjetunionens kollaps omkring 1990. Eller tag det arabiske forår i 2010-11, hvor en revolution i Tunesien udartede til revolutioner i Ægypten og Libyen og til opstande eller voldsomme protester i en række andre mellemøstlige og afrikanske lande. Før alt dette skete, ville de fleste have nægtet, at det kunne ske. Men det skete.

Det skal understreges, at dette indlæg ikke kun er en kortfattet guide til et folkeoprør, et emne, der allerede findes bøger om, der frit kan købes. Det er i lige så høj grad en forudsigelse af, hvad der kan komme til at ske, hvis de politiske magthavere ikke snart vågner op til historisk dåd.

De skal vide, at jo længere de venter med en grøn totalomstilling af samfundet, jo mere vil den omsiggribende aktivisme udvikle sig til oprør. Og jo længere de venter med at efterkomme oprørernes krav, jo flere vil målrettet kræve revolution.

Baggrunden er lige så livsnødvendig, som den er ekstremt presserende. Som [en række klimaforskere advarede](#) i 2018, så kan det, vi foretager os i det kommende årti eller to, »få afgørende indflydelse på kloden de næste 10.000 eller 100.000 år«. Senest har det omvandlerende engelske naturleksikon fra BBC [David Attenborough påpeget](#): »Det, vi gør i de næste 20 år, vil afgøre fremtiden for alt liv på Jorden«.

Dermed kan den verdenshistoriske betydning af den tid, vi lever i nu, ikke understreges stærkere, og det kan den verdenshistoriske betydning af det, vi gør i denne tid, heller ikke.

Om menneskeheden og mange andre arter skal have en fremtid her på Jorden, kan med andre ord stå og falde med, hvad den nuværende generation foretager sig i de kommende

år. Et større ansvar kan der ikke lægges på mennesker, og et mere katastrofalt svigt kan ikke tænkes, hvis vi ikke løfter det.

Den gode nyhed er som sagt, at ikkevoldelige folkeoprør kan være temmelig effektive. Faktisk har de været afgørende katalysatorer for mange store og positive samfundsforandringer.

Her tænker jeg ikke kun på de ikoniske forkæmpere for kvinders stemmeret, Gandhis uafhængighedsbevægelse i Indien og Luther Kings borgerrettighedsbevægelse i USA. Jeg tænker også på, at ikkevoldelige folkeoprør generelt er en overlegen oprørsmetode.

Fra f.eks. 1900 til 2006 var der dobbelt så stor sandsynlighed for, at [ikkevoldelige oprør](#) lykkedes end voldelige oprør. Selv diktatorer har de i mange tilfælde bragt til fald. I f.eks. 50 ud af 67 tilfælde, hvor autoritære regimer blev væltet fra 1972 til 2005, var [ikkevoldelige oprør](#) en hovedkraft.

Det er en nøglepointe. Ingen magthavere er uovervindelige. Når folk først går sammen i stor stil og umisforståeligt siger fra, kan de udrette mirakler.

Set i et større perspektiv kan grønne folkeoprør ikke blot betragtes som store 'operationer red børnene og naturen'. De kan også opfattes som demokratiske genoprettelsesprojekter, hvor folket tager magten tilbage fra de stjernerige virksomhedsimperier, der har infiltreret deres demokratier, og fra de mange politikere, der har indgået en djævelpagt med dem og dogmet om konstant økonomisk vækst. Det kan kun gå for langsomt.

Personligt skulle intet glæde mig mere, end at de politiske magthavere træder i karakter nu og gør det nødvendige, så et massivt folkeoprør ikke er nødvendigt. Men jeg tror ikke længere på det. Min tillid til dem er væk.

Først som sidst: Når de folkevalgte tjenere svigter deres folk på skæbnesvanger vis, så må folket lave ikkevoldeligt kæmpeoprør. Så må det over for magthaverne trække en streg i sandet, der giver genlyd i århundreder.